

ПОНОМАРЕНКО

Олександр Миколайович – академік НАН України, академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України

ЛЯЛЬКО Вадим Іванович –

академік НАН України, почесний директор Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України

ШЕХУНОВА Стелла Борисівна –

член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту геологічних наук НАН України

ПОПОВ Михайло Олексійович –

член-кореспондент НАН України, директор Наукового центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України

Петро Феодосійович Гожи́к
(21.10.1937–29.12.2020)

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ ПЕТРА ФЕОДОСІЙОВИЧА ГОЖИКА

Статтю присвячено пам'яті видатного українського вченого в галузі палеонтології, стратиграфії, морської геології, лауреата Державних премій України в галузі науки і техніки (1989, 2000), заслуженого діяча науки і техніки України (1997), лауреата премії ім. П.А. Тутковського НАН України (2008), директора Інституту геологічних наук НАН України (1997–2020), президента Палеонтологічного товариства України, голови Національного стратиграфічного комітету України, ініціатора створення і першого директора Національного антарктичного наукового центру (тоді – Центру антарктичних досліджень НАН України), доктора геолого-мінералогічних наук (1993), професора (2008), академіка НАН України (2006) Петра Феодосійовича Гожи́ка.

Час летить невпинно, і зазвичай з кожним новим роком усе яскравіше проявляються глибинні риси характеру тієї чи іншої особистості. Є люди, наділені природною харизмою, діяльність яких затребувана суспільством, які своїм ентузіазмом надихають інших на досягнення цілей, викликають у них бажання об'єднуватися для спільного вирішення актуальних завдань. Багатолітній досвід нашого спілкування і роботи з Петром Феодосійовичем Гожи́ком свідчить про те, що він належав саме до цієї досить рідкісної категорії людей. Минуло вже кілька місяців відтоді, як Петро Феодосійович пішов від нас, і напередодні Дня геолога, який традиційно відзначають на початку весни, хочеться сказати про нього багато добрих слів, згадати, яким він був, який слід залишив у житті кожного, хто знав його і працював з ним.

Наукові інтереси Петра Феодосійовича були надзвичайно широкими й багатогранними¹ (див. праці [1–36] та ін.), однак передусім він був видатним палеонтологом і стратиграфом, геологом-четвертинником, визнаним дослідником викопних прісноводних молюсків з неоген-четвертинних відкладів півдня Східної Європи. Його праці зі стратиграфії четвертинних

¹ Більш детальну інформацію про життєвий і науковий шлях П.Ф. Гожи́ка наведено у статті, опублікованій до його 80-літнього ювілею (*Вісник НАН України*. 2017. № 10. С. 95–101).

У Всесоюзна нарада з вивчення крайових утворень материкових зледенінь. Огляд положення морени в береговому урвищі з академіком Г.І. Горецьким. Лелів, 1976 р.

П.Ф. Гожик перед спуском у важкому водолазному спорядженні. Київська морська школа водолазів при ДТСААФ, 1978 р.

відкладів, палеогеографії четвертинного періоду, історії розвитку континентальної частини України і Чорного моря у четвертинний час, вивчення четвертинних молюсків, континентальних (алювіальних, льодовикових, воднольодовикових, лесових) і лиманно-морських відкладів стали широківідомими довідниковими джерелами і настільними книгами для кількох поколінь геологів [7–24].

Як співголова Національного стратиграфічного комітету України з часу його створення в 1994 р. і як голова його фанерозойської секції Петро Феодосійович Гожик забезпечував координацію та уніфікацію стратиграфічних досліджень в Україні, зокрема з розроблення

та вдосконалення стратиграфічної основи геологічного картування, геологопошукових, геологорозвідувальних та експлуатаційних робіт. Під його керівництвом у 2012 р. було істотно оновлено Стратиграфічний кодекс України, опрацьовано його відповідно до сучасних тенденцій розвитку світової науки з урахуванням її новітніх досягнень, вимог міжнародних стандартів щодо стратиграфічної номенклатури, термінології, класифікації та процедури виділення різнорангових стратонів [23]. Модернізовані стратиграфічні схеми наведено в монографії «Стратиграфія верхнього протерозою і фанерозою України. Т. 1. Стратиграфія верхнього протерозою, палеозою та мезозою України», роботою з підготовки якої П.Ф. Гожик керував як головний редактор [24].

Великий пласт діяльності Петра Феодосійовича був пов'язаний з очолюваним ним Українським палеонтологічним товариством [16, 20]. Завдяки його енергії та ентузіазму українська палеонтологічна спільнота щороку збиралася на сесії товариства, обмінювалася ідеями, новітніми результатами досліджень, молодь мала можливість підвищити свій фаховий рівень.

Петро Феодосійович відбувся і як морський геолог. Він брав участь у багатьох морських експедиціях в Атлантичний, Індійський, Південний океани, Червоне, Чорне та Азовське моря, власноруч видобував зразки донних відкладів, отримувалася унікальні дані, які потім стали основою для комплексних досліджень різних наукових колективів [25–28].

Проте частіше за все українська наукова спільнота згадує доктора геолого-мінералогічних наук, професора, академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика як багаторічного керівника найстарішого наукового закладу України геологічного профілю — Інституту геологічних наук НАН України, який він очолював довше, ніж будь-хто з його попередників, — 23 роки, з 1997 по 2020 р. Крім того, Петра Феодосійовича добре знають і в Україні, і у світі як фундатора українських досліджень в Антарктиці. Він доклав без перебільшення титанічних зусиль до організації перших комплексних антарктичних експедицій, бага-

то зробив для того, щоб над далеким островом Галіндес не просто формально замайорів український прапор, а щоб Україна приєдналася до світової антарктичної науки як повноцінний учасник досліджень далекого континенту [26, 29–34]. Світлина підписання 20 липня 1995 р. Меморандуму між Британською антарктичною службою і Центром антарктичних досліджень НАН України, фундатором і першим директором якого був П.Ф. Гожик, у рамках Міжурядової угоди про передачу Великою Британією Україні своєї антарктичної станції «Фарадей» (перейменованої згодом на «Академік Вернадський») увійшли у вітчизняні енциклопедії та підручники як ілюстрація важливої віхи в процесі становлення України як незалежної держави. Згадуючи ті події, Петро Феодосійович завжди з великою повагою і вдячністю підкреслював ключову роль, яку відіграли президент НАН України Борис Євгенович Патон і тодішній посол України у Великій Британії Сергій Васильович Комісаренко, без підтримки і зусиль яких Україна навряд чи була б сьогодні присутня в Антарктиці.

Під керівництвом Петра Феодосійовича було розроблено першу Державну програму досліджень в Антарктиці (1996), він також брав активну участь у підготовці другої і третьої антарктичних програм, у 2020 р. під його керівництвом було підготовлено пропозиції до програми антарктичних досліджень на 2021–2023 рр. за напрямом геологічного вивчення Антарктики.

Петро Феодосійович започаткував наукову школу українських геологів — дослідників Антарктиди, а в Інституті геологічних наук НАН України створив окремий підрозділ — лабораторію геоєкології Антарктики, яку в 2004 р. було реорганізовано у відділ геології та геоєкології Антарктики. У відділі створено бази геоморфологічних супутникових даних, складено карти регіону Західної Антарктики, вивчається хімічна геоєкологія, гляціохімія і біогеохімія Антарктики, досліджуються хімічні реакції на поверхні снігового покриву, присутність галогеновуглеводнів та важких металів у геологічному середовищі, виконано

На палубі. Червоне море, 1981 р.

П.Ф. Гожик і В.П. Вернигоров готують до спуску ґрунтового трубку. Море Беллінсгаузена, 1983 р.

низку унікальних досліджень фізико-хімічних процесів взаємодії снігово-льодового покриву з атмосферою.

Основний підсумок антарктичного напряму в понад 35-річній науковій та науково-організаційній діяльності Петра Феодосійовича Гожика, мабуть, найкраще відображують його

Підготовчі роботи перед спуском ґрунтової трубки в районі Дунайського підводного каньйону. 1989 р.

власні слова: «Україна відбулася як антарктична держава. З кожним роком Україна нарощує свою присутність в Антарктиді, ... адже таких сфер, де Україна була б присутня на рівні передових, високотехнологічних держав, на жаль, не так багато».

І справді, завдяки своїй присутності в Антарктиці та проведенню науково-дослідних робіт на станції «Академік Вернадський» Україна увійшла до елітного клубу з 26 країн, які мають право брати участь у голосуванні при визначенні правил виконання робіт, напрямів досліджень тощо, а саму станцію «Академік Вернадський» було включено до 17 базових станцій зі спостережень клімату на планеті.

Петро Феодосійович щиро пишався досягнутим результатом, однак він належав до тієї рідкісної групи людей, для яких важливіше працювати заради науки, а не для себе в науці. Незважаючи на величезні зусилля, які він доклав для організації наукових досліджень в Антарктиді, сам він так і не побував на станції «Академік Вернадський», оскільки вважав своїм обов'язком оптимізувати витрати на потреби антарктичних експедицій і не міг дозволити витратити гроші на себе.

Захоплення Петра Феодосійовича Антарктикою почалося в 1982–1983 рр. під час навколосвітньої антарктичної експедиції на океано-

графічних суднах «Фаддей Беллінсгаузен» та «Адмірал Владимирский», в якій П.Ф. Гожик працював начальником геологічного загону. Потім він мріяв про нові відрядження до Антарктиди, а ще дуже хотів попрацювати на Шпіцбергені...

Пригадується, як Петро Феодосійович любив музику, як неодноразово під час експедицій за столом чи біля багаття разом з усіма із задоволенням співав пісні. А ще любив і хотів малювати. На один з днів народження хтось із рідних подарував йому етюдник з фарбами, оскільки він часто казав, що на пенсії хоче присвятити весь вільний час живопису. Але не судилося...

Діяльність П.Ф. Гожика здобула широке визнання не лише на національному, а й на міжнародному рівні, про що свідчать наукові звання, відзнаки, запрошення очолити низку наукових об'єднань і наукових рад. Його наукові праці добре відомі в США, Великій Британії, Болгарії, Польщі, Австрії. Він багато виступав з доповідями на міжнародних конференціях і симпозиумах по всьому світу.

За часів керівництва Петра Феодосійовича Інститут геологічних наук НАН України брав активну участь у дослідженнях Міжнародного полярного року 2007–2008 рр. і його продовженні у 2009 р., зокрема в кооперації з іншими 14 країнами в проекті консорціуму POLENET (США). В результаті в 2009 р. було видано Атлас глибинної будови Антарктики, складений за даними методу гравітаційної томографії (Atlas of the Antarctic Deep Structure with the Gravimetric Tomography) [32]. З 2006 р. за пропозицією Міжнародного комітету SCAR виконувалися роботи зі створення нової Міжнародної батиметричної карти Південного океану IBCSO, що охоплює акваторію океану навколо Антарктиди до 60° пд.ш. За підтримки Національного антарктичного наукового центру Інститут геологічних наук надав результати своїх досліджень з вивчення рельєфу дна в цьому районі, і його було включено до складу редакційної ради карти, до якої входили представники 9 країн. Робота над створенням цієї карти завершилася в 2014 р. [34].

П.Ф. Гожик був членом Міжнародної комісії з вивчення квартера (INQUA). Польське геологічне товариство обрало його почесним членом, а наприкінці 2020 р. кандидатуру академіка НАН України Петра Феодосійовича Гожика було номіновано на обрання іноземним членом Польської академії знань (пол. *Polska Akademia Umiejętności*). У листі зі співчуттями від іноземного члена НАН України професора Тадеуша-Марека Перита було зазначено: «Моя печаль була глибокою ще й тому, що я був одним з тих, хто запропонував обрати професора Гожика іноземним членом Польської академії знань, і його кандидатуру з ентузіазмом підтримали всі члени IV відділу (природничих наук). На жаль, ми з ним не зустрінемося з нагоди його урочистого офіційного визнання...»².

Активну наукову діяльність Петро Феодосійович поєднував з педагогічною та науково-організаційною. Він викладав у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка; підготував півтора десятка докторів та кандидатів наук. Незважаючи на велике навантаження, він завжди був відкритим для спілкування, приймав кожного, хто бажав поговорити з ним, — і співробітника, і аспіранта, і здобувача, уважно слухав свого співрозмовника, ретельно вичитував розділи дисертацій, звіти, статті і вже підготовлені до захисту роботи, давав слушні поради, висловлював заваження, допомагав підібрати рецензентів, експертів, опонентів. Багато колег та учнів Петра Феодосійовича згадують його як людину, яка відіграла вирішальну роль у їхньому житті, вивела їх на широку наукову дорогу і допомогла стати справжніми вченими.

Науково-організаційна діяльність П.Ф. Гожика також була надзвичайно активною. У Відділенні наук про Землю НАН України під його керівництвом ефективно виконува-

Опис піднятої колонки керну. Рейс по Чорному морю на гідрографічному судні «Фадей Беллінгаузен», 1979 р.

лися дослідження за мінерально-сировинним напрямом — цільова програма прикладних досліджень «Корисні копалини України» (2012–2016 рр.), а потім започаткована в 2017 р. програма «Розвиток геологічних, геофізичних наук, технологій і нарощування ресурсів корисних копалин в Україні та вивчення, прогнозування і мінімізація надзвичайних ситуацій». Значним є внесок Петра Феодосійовича та очолюваного ним колективу у виконання робіт у рамках цільових комплексних програм наукових досліджень НАН України «Комплексні біоресурсні, гідрофізичні і геолого-геофізичні дослідження морського середовища, перспективних нафтогазових структур та картування розподілу газогідратів в акваторії Чорного та Азовського морів» (2007–2009 рр.) та «Комплексна оцінка стану і прогнозування динаміки морського середовища та ресурсів Азово-Чорноморського басейну» (2010–2012 рр.).

Петро Феодосійович Гожик виявляв активність і в громадському житті. Так, наприкінці 1990-х років він став одним з фундаторів громадської організації «Чиста хвиля»; у 2000-х роках як експерт брав участь у всеукраїнському проєкті «Сім чудес України», який сприяв розвитку національного природо- та краєзнавства (див. [33] та ін.). Ще задовго до «бурштинової лихоманки», яка останнім часом охопила Волинське Полісся,

² Оригінальна цитата: “My sorrow was deep also because I have been one of the proposers to appoint Professor Gozhyk a foreign member of the Polish Academy of Arts and Letters and the nomination met the enthusiastic support of all the members of the Division IV (Natural Sciences). Very regrettably, we will not meet with him of the occasion of his official, gala appointment...”

Підготовка опорного розрізу Роксолани до міжнародного семінару, 2013 р.

Пояснення будови розрізу. XVIII Українсько-польський семінар «Лесовий покрив північного Причорномор'я». Роксолани, 2013 р.

в Інституті геологічних наук НАН України виконувалися дослідження з раціонального освоєння мінерально-сировинних ресурсів цього регіону. За ініціативою Петра Феодосійовича було організовано низку конференцій «Бурштиновий світ», започатковано польсько-українські проекти та запропоновано моделі комплексної розробки розсіпних родовищ.

Загалом активна громадянська позиція була характерною рисою Петра Феодосійовича. Академік НАН України В.І. Лялько згадує:

«Я пам'ятаю, як з перших кроків перебування в аспірантурі ІГН НАН України в 1960 р. він брав участь у наших спільних рейдах народних дружин з наведення громадського порядку, активно працював у молодіжному та профспілковому русі. І всюди проявляв себе як надійний товариш, людина широкої ерудиції і доброзичливого характеру».

Слід також відзначити наукову далекоглядність П.Ф. Гожики, одним із проявів якої було позитивне ставлення до впровадження в геологічній науці сучасних фізико-хімічних та комп'ютерних технологій і, зокрема, дієва підтримка такого прогресивного наукового напрямку, як аерокосмічне дистанційне дослідження Землі. При Інституті геологічних наук було організовано Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі, співробітники якого постійно відчували увагу до своєї роботи з боку Петра Феодосійовича. Діяльність П.Ф. Гожики з розроблення і впровадження сучасної методології досліджень Землі значною мірою сприяла як нарощуванню мінерально-сировинної бази нашої країни, так і зростанню міжнародного престижу української науки.

Наукова геологічна спільнота вдячна академіку П.Ф. Гожику за його незмінну підтримку діяльності всіх установ Відділення наук про Землю НАН України, плідну співпрацю при вирішенні завдань сталого розвитку України. Ми завжди з повагою згадуватимемо його енергійність, широту кругозору, працьовитість, невтомну роботу з підтримки і розвитку нових напрямів досліджень у науках про Землю. Колеги насамперед цінували його людяність, простоту у спілкуванні та високу професійну компетентність.

Українська держава та геологічна спільнота оцінили внесок Петра Феодосійовича у розвиток вітчизняної геології. Він — заслужений діяч науки і техніки України (1997), лауреат двох Державних премій України в галузі науки і техніки (1989, 2000), лауреат премії ім. П.А. Тутковського НАН України (2008), нагороджений орденом «За заслуги» III та II ступеня (2008, 2012), Почесною грамотою Верховної Ради України, медаллю В.І. Лучицького

«За заслуги в розвідці надр» (1998), Золотою медаллю та нагрудним знаком Співки геологів України та багатьма іншими галузевими відзнаками. У лютому 2021 р. з нагоди 25-річчя антарктичної станції «Академік Вернадський» П.Ф. Гожики було посмертно нагороджено орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

Ми віримо, що і майбутні покоління науковців і фахівців-практиків у науках про Землю успадкують та розвиватимуть ідеї видатного вченого П.Ф. Гожики, ім'я якого вже заслужено увійшло в історію науки. Його життя — це наочний приклад того, як потрібно працювати над творенням майбутнього власної держави.

REFERENCES

[СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ]

1. Gozhik P.F., Mitropol'skiy A.Yu., Shcherbakov I.B. et al. *Geology and metallogeny of the southwestern part of the Red Sea*. Kyiv: Naukova Dumka, 1988. (in Russian).
[Гожик П.Ф., Митропольский А.Ю., Щербак И.Б. и др. *Геология и металлогения юго-западной части Красного моря*. К.: Наук. думка, 1988].
2. Gozhik P.F., Novoselsky F.A. *Geological conditions for the construction of the Dnieper-Bug hydroelectric complex*. Kyiv: Naukova Dumka, 1989. (in Russian).
[Гожик П.Ф., Новосельский Ф.А. *Геологические условия строительства Днепровско-Бугского гидроузла*. К.: Наук. думка, 1989].
3. Chebanenko I.I., Gozhik P.F., Krayushkin V.A. et al. *Petroleum in the basement of sedimentary basins*. Kiev: ЕКМО, 2005.
4. Gurov E.P., Gozhik P.F. *Impact Cratering in the Earth's History*. Kyiv, 2006. (in Russian).
[Гуров Е.П., Гожик П.Ф. *Импактное кратерообразование в истории Земли*. Киев, 2006].
5. Velikanov V.Y., Gurskiy D.S., Gozhik P.F. et al. *Lithosphere of Ukraine: Atlas*. Kyiv: Geografika, 2006. (in Ukrainian).
[Великанов В.Я., Гурський Д.С., Гожик П.Ф. та ін. *Літосфера України: Атлас*. К.: Географіка, 2006].
6. Galetskyi L.S., Cherniyenko N.M., Akulov M.O., Vaisarovych M.M., Gozhik P.F. et al. *Atlas of the geology and mineral deposits of Ukraine*. Toronto: University of Toronto Press, 2007.
7. Gozhik P.F., Chugunny Yu., Melnik V. et al. *Guide to VIII Int. Symp. on loessial rocks*. Kyiv, 1976. (in Russian).
[Гожик П.Ф., Чуğunный Ю.Г., Мельник В.Н. и др. *Путеводитель VIII Международного симпозиума по лессовым породам* (Киев–Одесса, 4–12 окт. 1976 г.). Киев, 1976].
8. Gozhik P.F., Prisyazhnyuk V.A. *Freshwater and terrestrial mollusks of the Miocene of the Right-Bank Ukraine*. Kyiv: Naukova Dumka, 1978. (in Russian).
[Гожик П.Ф., Присяжнюк В.А. *Пресноводные и наземные моллюски миоцена Правобережной Украины*. К.: Наук. думка, 1978].
9. Shelkopyas V.N., Gozhik P.F., Khristoforova T.F. et al. *Anthropogenic deposits of Ukraine*. Kyiv: Naukova Dumka, 1986. (in Russian).
[Шелкопляс В.Н., Гожик П.Ф., Христофорова Т.Ф. и др. *Антропогенные отложения Украины*. К.: Наук. думка, 1986].
10. Gozhik P.F., Shelkopyas V.N., Khristoforova T. Development Stages of Loessial and Glacial Formations in Ukraine (Stratigraphy of Loesses in Ukraine). *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 1995. **50**: 65.
11. Gozhik P.F., Shelkopyas V.N., Komar M.S., Matviishina Z.M., Perederiy V.I. *Putivnik X Polsko-Ukrainsky seminar "Korelatsiya lesiv i ledovikovykh vidkladiv Polshi i Ukraini"*. Kyiv, 2000.
12. Gozhik P.F. (ed.) *The Map of Quaternary Formation of Ukraine, scale 1:1 000 000*. Kyiv: State Geol. Serv., 2000.
13. Gozhik P.F. *Pontic freshwater mollusks of the south of Ukraine and Moldova*. Kyiv, 2002. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. *Понтичні прісноводні моллюски півдня України і Молдови*. К., 2002].
14. Gozhik P.F. Main climatic changes in the Quaternary of Poland, Belarus and Ukraine. In: *Abstract of the international Field Symposium on Quaternary Geology and Modern Terrestrial processes* (September 12-17, 2004, Western Latvia, Riga).
15. Lindner L., Bogutsky A., Gozhik P et al. Przekroj geologiczny przez osady plejstocenskie miedzymorza Bałtycko-Czarnomorskiego oraz jego znaczenie w badaniach nad Czwartorzędem Europy. In: *Glacial and periglacial of Volyn Polissya*. Lviv: Ivan Franko Lviv National University Publishing Center, 2005. P. 87.
16. Gozhik P.F. To the 30th anniversary of the Ukrainian Paleontological Society. In: *Paleontological research in Ukraine: history, current status and prospects*. Kyiv, 2006. P. 17. (in Ukrainian).

- [Гожик П.Ф. До 30-річчя Українського палеонтологічного товариства. В кн.: *Палеонтологічні дослідження в Україні: історія, сучасний стан та перспективи*. К., 2006. С. 17–26].
17. Lindner L., Bogutsky A., Gozhik P., Marks L., Lanczont M., Wojtanowicz J. Correlation of Pleistocene deposits in the area between Baltic and Black Sea, Central Europe. *Geological Quarterly*. 2006. 5(1): 195–210.
 18. Gozhik P.F., Maslun N.V., Plotnikova L.F., Ivanik M.M., Yakushin L.M., Ishchenko I.I. *Stratigraphy of Mesocainozoic deposits of the north-western shelf of the Black Sea*. Kyiv: Logos, 2006. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф., Маслун Н.В., Плотнікова Л.Ф., Іванік М.М., Якушин Л.М., Іщенко І.І. *Стратиграфія мезокайнозойських відкладів північно-західного шельфу Чорного моря*. К.: Логос, 2006].
 19. Gozhik P.F. *Freshwater mollusks of the Late Cenozoic of the south of Eastern Europe*. Vol. 1. Superfamily UNIONOIDEA. Kyiv, 2006. (in Russian).
[Гожик П.Ф. *Пресноводные моллюски позднего кайнозоя юга Восточной Европы*: в 2 ч. Ч. 1. Надсемейство UNIONOIDEA. К., 2006].
 20. Gozhik P.F. (ed.) *Paleontological research in Ukraine: history, current status and prospects*. Coll. Sci. Papers. Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv: Nora-print, 2007. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. (ред.) *Палеонтологічні дослідження в Україні: історія, сучасний стан та перспективи*: зб. наук. пр. Ін-ту геол. наук НАН України. К.: Нора-принт, 2007].
 21. Gozhik P.F., Datsenko L.N. *Freshwater mollusks of the Late Cenozoic in the south of Eastern Europe*. Vol. 2. Families Sphaeridae, Pisiidiidae, Corbiculoidea, Neritidae, Viviparidae, Valvatidae, Bithyniidae, Lithoglyphidae, Melanopsidae. Kyiv, 2007. (in Russian).
[Гожик П.Ф., Даценко Л.Н. *Пресноводные моллюски позднего кайнозоя юга Восточной Европы*. Ч. 2. Семейства Sphaeridae, Pisiidiidae, Corbiculoidea, Neritidae, Viviparidae, Valvatidae, Bithyniidae, Lithoglyphidae, Melanopsidae. К., 2007].
 22. Gozhyk, P.F., Konstantynenko L.I., Poletaev V.I. The modernization of the Phanerozoic stratigraphic charts of Ukraine: modern position, problems and the ways of their decision. *Geological journal*. 2011. (1): 7–13. DOI: <https://doi.org/10.30836/igs.1025-6814.2011.1.139061>
[Гожик П.Ф., Константиненко Л.І., Полетаєв В.І. Модернізація стратиграфічних схем фанерозою України: сучасний стан, проблеми і шляхи їх вирішення. *Геологічний журнал*. 2011. № 1. С. 7–13].
 23. Gozhyk, P.F. (ed.). *Stratigraphic Code of Ukraine*. Kyiv: Logos, 2012. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. (ред.) *Стратиграфічний кодекс України*. К.: Логос, 2012].
 24. Gozhyk P.F. (ed.). *Stratigraphy of Upper Proterozoic and Phanerozoic of Ukraine*. Vol. 1: Stratigraphy of Upper Proterozoic, Paleozoic and Mesozoic of Ukraine. Kyiv: Logos, 2013. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. (ред.) *Стратиграфія верхнього протерозою та фанерозою України*. Т. 1: Стратиграфія верхнього протерозою, палеозою та мезозою України. К.: Ін-т геол. наук НАН України, Логос, 2013].
 25. Garkusha N.A., Gozhik P.F. (eds) *Geology of the shelf of the Ukrainian SSR. Limans (Estuary-Lagoon)*. Kyiv: Naukova Dumka, 1984. (in Russian).
[*Геологія шельфа УРСР. Лимани*. Отв. ред. Гаркуша Н.А., Гожик П.Ф. К.: Наукова думка, 1984].
 26. Gozhik P.F. et al. Shnyukov E.F. (ed.) *Geology and metallogeny of the Southern Ocean*. Kiev: Naukova Dumka, 1991. (in Russian).
[Гожик П.Ф. и др.; отв. ред. Шнюков Е.Ф. *Геологія и металлогения Южного океана*. К.: Наукова думка, 1991].
 27. Moroz S.A., Sulimov I.N., Gozhik P.F. *Geological structure of the Northern Black Sea region*. Kyiv: Naukova Dumka, 1995. (in Russian).
[Мороз С.А., Сулимов И.Н., Гожик П.Ф. *Геологическое строение Северного Причерноморья*. К.: Наукова думка, 1995].
 28. Gozhik P.F., Chebanenko I.I., Krayushkin V.O. et al. *Oil and gas prospects of Ukraine: scientific and practical bases of hydrocarbon exploration in the Sea of Azov*. Kyiv: ЕКМО, 2006. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф., Чебаненко І.І., Краюшкін В.О. та ін. *Нафтогазоперспективні об'єкти України: наукові та практичні основи пошуків вуглеводнів в Азовському морі*. К.: ЕКМО, 2006].
 29. Gozhik P.F., Mitin L.I. Antarctic round-the-world expedition. *Geological journal*. 1984. (4): 138–139.
[Гожик П.Ф., Митин Л.И. Кругосветная антарктическая экспедиция. *Геологічний журнал*. 1984. № 4. С. 138–139].
 30. Gozhik P.F. Ukrainian research of Antarctica in terms of the third International Polar Year. In: *Ukraine: geographical problems of sustainable development*. 2004. Vol. 1. P. 227–235. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. Дослідження України в Антарктиці в плані проведення третього Міжнародного полярного року. *Україна: географічні проблеми сталого розвитку*. 2004. Т. 1. С. 227–235.]

31. Ivanik O.M., Gozhik P.F. *Geological and geomorphological studies of the eastern Antarctic seas of the Southern Ocean*. Kyiv, 2004. (in Ukrainian).
[Іванік О.М., Гожик П.Ф. *Геолого-геоморфологічні дослідження східноантарктичних морів Південного океану*. К., 2004].
32. Greku R., Gozhik P., Litvinov V., Usenko V., Greku T. *Atlas of the Antarctic Deep Structure with the Gravimetric Tomography*. Kiev, 2009.
33. Gozhik P.F., Litvinov V., Malanchuk V.M. Scientific activity of Ukraine in Antarctica in the next decade. *Ukrainian Antarctic Journal*. 2010. (9): 7–15. DOI: <https://doi.org/10.33275/1727-7485.9.2010.387>
[Гожик П.Ф., Литвинов В.А., Маланчук В.М. Наукова діяльність України в Антарктиці за десятирічний період. *Український антарктичний журнал*. 2010. № 9. С. 7–15].
34. Arndt J.E., Schenke H.W., Jakobsson M.N., Nitsche F.-O., Buys G.G., Goleby B., Rebesco M., Bohoyo F., Hong J.K., Black J., Greku R.Kh., Udintsev G.B., Barrios F., Reynoso-Peralta W., Taisei M., Wigley R. The International Bathymetric Chart of the Southern Ocean (IBCSO) Version 1.0. *Pangaea*. 2013. DOI: <https://doi.org/10.1594/PANGAEA.805736>
35. Gozhik P.F. (ed.). *Ukrainian Amber World: Proc. II Int. Sci. Conf. (Oct. 16-17 2008, Kyiv-Rivne)*. Kyiv, 2008. (in Ukrainian).
[Гожик П.Ф. (ред.) *Український бурштиновий світ: тези доп. II міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 жовт. 2008 р., Київ–Рівне)*. К., 2008].
36. Ponomarenko O.M., Mitropolsky O.Yu., Shekhunova S.B. With geology in heart (to the 80th anniversary of Academician of NAS of Ukraine P.F. Gozhik). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2017. (10): 97–103.
[Пономаренко О.М., Митропольський О.Ю., Шехунова С.Б. З геологією у серці (до 80-річчя академіка НАН України П.Ф. Гожика). *Вісник НАН України*. 2017. № 10. С. 95–101.]

Olexandr M. Ponomarenko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5179-6091>

Semenenko Institute of geochemistry, mineralogy and ore formation
of the National Academy of sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Vadim I. Lyalko

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7552-5915>

Scientific Centre for Aerospace Research of the Earth, Institute of Geological Science,
National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Stella B. Shekhunova

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5975-3491>

Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Mykhailo O. Popov

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1738-8227>

Scientific Centre for Aerospace Research of the Earth, Institute of Geological Science,
National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

TO THE BLESSED MEMORY OF THE ACADEMICIAN OF THE NAS OF UKRAINE PETRO F. GOZHİK

The article is dedicated to the memory of a prominent Ukrainian scientist in the field of paleontology, stratigraphy, marine geology, laureate of the State Prizes of Ukraine in Science and Technology (1989, 2000), Honored Worker of Science and Technology of Ukraine (1997), laureate of the Tutkovsky Prize of the National Academy of Sciences of Ukraine (2008), Director of the Institute of Geological Sciences of the NAS of Ukraine (1997-2020), President of the Paleontological Society of Ukraine, Chairman of the National Stratigraphic Committee of Ukraine, initiator and first director of the National Antarctic Research Center (previously the Center for Antarctic Research of the NAS of Ukraine), Doctor of Geological and Mineralogical Sciences (1993), Professor (2008), Academician of the NAS of Ukraine (2006) Petro F. Gozhik.

Keywords: Petro F. Gozhik, paleontology, stratigraphy, marine geology.